

PAJCSICSNÉ CSÓRÉ ERIKA

Az azeri elítélt kiadatásának ombudsmani vizsgálata

A budapesti NATO-szemináriumon részt vevő azeri állampolgár által a védtelen örmény szemináriumi társának 2004 februárjában történő brutális meggyilkolását és a 2012 augusztusában hazájába való átszállításának magyarországi engedélyezését már sokan tárgyalták. Nem maradt szótlán a témát érintően az alapvető jogok biztosa sem. Az általa tapasztaltakat szeretném megosztani az érdeklődőkkel.

A rendkívül kínos azeri lépés és annak hatása

2012. augusztus 31-én – a magyar és az azerbajdzsáni kormány által előkészítve – Magyarország engedélyezte az életfogytig tartó szabadságvesztésbüntetésre ítélt azeri katonatiszt átszállítását Azerbajdzsánba.

Az is ismert, hogy a döntés ellen Örményország – tekintettel az örmény–azeri konfliktusra – több módon fejezte ki nemtetszését, elfogadhatatlannak tartva a magyar döntést. Örményország Magyarországot okolta a lépésért, és felfüggesztette a diplomáciai kapcsolatokat hazánkkal¹. Az esetről aggasztó nemzetközi nyilatkozatok és vélemények is napvilágot láttak.

A médiában „baltás gyilkosként” elhíresült katonatiszt átszállítása tárgyában az alapvető jogok biztosa hivatalból folytatott vizsgálatot. Tette ezt annak érdekében, hogy megvilágítsa az állampolgárok számára, milyen volt a szóban forgó átszállítás előkészítése, melyek voltak a magyar kormány döntését megalapozó körülmények, okok, esetleg adott-e az azerbajdzsáni kormány határozott, írásos garanciát arra, hogy az elítélt a hazájában nem kap

---

¹ „Az örmény fél Magyarországot nem csupán egy meggondolatlanságból, könnyelműségből vagy hi-székenységből elkövetett *politikai hibával*, hanem tudatos és *rosszhiszemű* egység megkötésével vádolta. Az örmény államfő már az azeri elítélt átszállításának és szabadon engedésének napján, a Jerevánban működő külföldi diplomáciai képviseltek vezetői előtt tett, drámai hangú nyilatkozatában »a magyar és az azeri hatóságok együttes akciójának« és »álnok fejleménynek« minősítette a kialakult helyzetet. Az örmény elnök értelmezése szerint az egész átszállításra azért kerülhetett sor, mert a magyar kormány »alkot kötött az azeri hatóságokkal.«” Törő Csaba: A Szafarov-ügy nemzetközi jogi és diplomáciai vetületei. MKI-Tanulmányok, T-2012/25., A Magyar Külügyi Intézet időszaki kiadványa, 10–11. oldal.

kegyelmet. Mindezek ismeretének hiánya ugyanis – szerinte – bizonytalan-ná, vitathatóvá tette a Magyarország alaptörvényében deklarált jogállami-ság és az abból fakadó jogbiztonság követelménye, valamint a nemzetközi jogi kötelezettségeink jóhiszemű teljesítésére utaló előírás – miszerint Ma-gyarság elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait – értel-mezését, illetve érvényesíthetőségét és tényleges érvényesülését. Eljárása so-rán az ombudsman tájékoztatást és a keletkezett iratok rendelkezésére bocsátását kérte a közigazgatási és igazságügy-miniszertől.

Az átszállítási kérelem mérlegelése

A rendelkezésre álló iratok és információk alapján az ombudsman mindenek-előtt a tényállást tisztázta. Rámutatott arra, hogy hazánkban az egyik legsúlyo-sabb bűncselekmény elkövetése miatt életfogytig tartó szabadságvesztés-bűn-tetésre ítélt azeri katonatiszt az elmúlt években – ügyvédjén és az azeri nagykövetségen keresztül – többször kérte szabadságvesztés-büntetése továb-bi végrehajtására Azerbajdzsánba történő átszállítását, a vonatkozó nemzetkö-zi szerződés² (a továbbiakban: egyezmény) alapján. Az egyezmény szerint az elítélt kérelme és hozzájárulása esetén a büntetés végrehajtásának átadásáról a két államnak (az ítélező állam, vagyis Magyarország és a végrehajtó állam, vagyis Azerbajdzsán) kell megegyeznie. A döntés az ítélező és a végrehajtó állam igazságügyért felelős minisztereinek megállapodásától függ, ami az eset összes körülményeinek a figyelembevételével történhet. Az egyezmény tartal-mazza azt is, hogy „*az együttműködésnek elő kell mozdítania az igazságszol-gáltatás célját, és elő kell segítenie az elítélt társadalmi beilleszkedését*”.

Az azeri állampolgárságú férfi kérelmeit a 2007-től hivatalban volt igaz-ságügyért felelős miniszterek folyamatosan elutasították, Azerbajdzsán terü-letére történő átszállítását megtagadták.³

Megbízott ügyvédjén keresztül 2012. július 19-i keltessel az elítélt ism-elt kérelmet terjesztett elő annak érdekében, hogy az igazságügyért felelős mi-niszter – az egyezmény alapján – engedélyezze a magyar bíróság által kisza-

² A Strasbourgban, 1983. március 23-án kelt, az elítélt személyek átszállításáról szóló, hazánkban az 1994. évi XX. törvénnyel kihirdetett egyezmény.

³ Ezzel kapcsolatban jelentésében a biztos megjegyezte: nem vitatható, hogy az elítélt által elkövetett cselekmény mélyen elítélendő, és nyilvánvalóan alkalmas volt arra, hogy közfelháborodást keltsen és a köznyugalmat is zavarja. Az is tudni vélhető volt már akkor, hogy ugyanilyen közfelháborodást kel-tene a magyar társadalomban az, ha – kiadása esetén – az elítélt büntetését jelentősen csökkentik, eset-leg szabadon engedik őt a hazájában.

bott szabadságvesztés-büntetés végrehajtása céljából hazájába történő átszállítását. Azerbajdzsán magyarországi nagykövete 2012. július 26-án adta át a Miniszterelnökség külügyi és külgazdasági államtitkárának a kérelmet, ő pedig azt – illetékességéből – még azon a napon kelt átiratával továbbította a közigazgatási és igazságügy-miniszternek. Az igazságügyért felelős miniszter 2012. augusztus 6-án kelt, diszkrécionális jogkörében hozott döntésével hozzájárult az elítélt szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának Azerbajdzsán részére való átadásához. Azerbajdzsán igazságügyi minisztériuma – magyar megkeresésre – 2012. augusztus 15-én arról tájékoztatta a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium illetékes főosztályát, hogy a büntetés végrehajtásának átadása esetén Azerbajdzsán az egyezmény 9. cikkének 1. a) pontjában foglalt eljárást követi, vagyis folytatja a külföldi bíróság által kiszabott szabadságvesztés-büntetés végrehajtását, mindennemű átalakítás és új bírósági eljárás lefolytatása nélkül. A tájékoztatás azt is tartalmazta, hogy az azerbajdzsáni büntető törvénykönyv alapján az életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetést töltő elítélt büntetését csak bíróság változthatja határozott ideig tartó szabadságvesztés-büntetésre, illetve csak akkor bocsátható feltételes szabadságra, miután legalább huszonöt évet letöltött a szabadságvesztés-büntetésből.

Végül a két ország illetékes hatósága (az igazságügyért felelős miniszterei) megegyezett az átszállításban. Erről a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Nemzetközi Büntetőjogi Osztálya 2012. augusztus 21-én kelt átiratában tájékoztatta az ORFK Bűnügyi Főigazgatóság Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központot, valamint a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága Központi Szállítási és Nyilvántartási Főosztályát, kérve az átadáshoz szükséges intézkedések megtételét, majd a tájékoztatást az átadás megtörténtéről. Mindkét szerv 2012. augusztus 31-én kelt átiratával – amelyeket még ugyanezen a napon iktatott a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Nemzetközi Büntetőjogi Osztálya – értesítette a megkereső szervet az elítélt átadásának megtörténtéről. Az elítéltet 2012. augusztus 31-én a fogva tartási helyéül szolgáló büntetés-végrehajtási intézet az ORFK Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központnak, az pedig az azeri hatóságoknak adta át.

Az ombudsmani vizsgálati hatáskorról

A tényállás megállapítása után – az esetleg kételkedők aggályainak eloszlatása céljából – az alapvető jogok biztosa rögzítette *az ügyre kiterjedő vizsgálati hatáskörének fennállását*.

Magyarország alaptörvénye (a továbbiakban: alaptörvény) 30. cikkének (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosa alapjogvédelmi tevékenységét lát el. Ugyanezen cikk (2) bekezdése alapján az alapvető jogok biztosa az alapvető jogokkal kapcsolatban tudomására jutó visszásságokat kivizsgálja vagy kivizsgáltatja, orvoslásuk érdekében általános vagy egyedi intézkedéseket kezdeményez.

Az ombudsman feladat- és hatáskörét, valamint az ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságait az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) határozza meg.

Az Ajbt. szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint – egyebek között – közigazgatási szerv, [...] vagy közszolgáltató végző szerv (a továbbiakban együtt: hatóság) tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár (a továbbiakban együtt: visszásság), feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.⁴ A törvény lehetőséget ad arra is, hogy az alapvető jogok biztosa – akár egy konkrét ügy vagy általános probléma kapcsán – a hatóságok tevékenysége során felmerülő, az alapvető jogokkal kapcsolatos visszásság megszüntetése érdekében hivatalból eljárást folytasson.⁵ Az igazságügyért felelős miniszter közigazgatási szervnek minősült akkor, amikor diszkrecionális jogkörében hozzájárult az azeri elítélt szabadságvesztés-büntetésének hazájában való végrehajtásához, vagyis a biztos vizsgálati jogosultsága fennállt az ügyben.

Összességében: az ombudsmani feladatok ellátásához teremtett lehetőség és a vizsgálati módszereket az idézett jogszabályhelyek egyértelműen, kétséget kizáró módon határozzák meg. Ezeknek az eljárási szabályoknak a gyakorlati érvényesülése garantálja, hogy az ombudsman alkotmányos feladat- és jogköreit, vagyis az alapvető jogok védelmét el tudja látni.

Az ügyben érintett alapvető jogok

Az alapvető jogok biztosa szükségesnek ítélte meg az ügyben érintett *alapvető jogok értékelését* is.

---

⁴ Ajbt. 18. § (1) bek.

⁵ Ajbt. 18. § (4) bek.

A Magyarország alaptörvényének alapjokkal kapcsolatos szövege nagyrészt megegyezik az alkotmányban foglaltakkal, legalábbis az alapjogi követelmények és alapjogok tekintetében nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely ellentétes volna a korábbi alkotmány szövegével. A normaszövegben előfordul részben eltérő fogalmazásmód, kiegészítés, kihagyás, de mindaddig, amíg az alkotmányértelmezési monopóliummal felruházott Alkotmánybíróság ellenkező értelemben nem nyilatkozik, az alkotmány szövegéhez kapcsolódó korábbi alkotmánybírói megállapításokra valamennyi alaptörvény-értelmezőnek, így az alapvető jogok biztosának is figyelemmel kell lennie.

Az ombudsmani gyakorlatban – ideértve a vizsgálati jelentéseket és az egyes alkotmánybírói indítványokat – továbbra is hivatkozási pont tehát az egyes alkotmányos jogokat és követelményeket értelmező alkotmánybírói esetjog, így például a jogállamiság elvével kapcsolatos alaptételekre, valamint az egyes alapjogi tesztekre – ideértve elsősorban a szükségességi–arányossági, az ésszerűségi és a közérdekűségi tesztekre – vonatkozó alkotmánybírói érvelések. Az alkotmánybírói gyakorlat eredményeinek felhasználását és alkalmazását az is támogatja, hogy az ezekben rögzített megállapítások pontosan megfelelnek az európai alapjogi standardoknak. Fennmaradásukkal éppen az szavatolható, hogy a magyar alapjogi gyakorlat továbbra is eleget tegyen a nemzetközi kötelezettségeknek, az Európai Unió és az Európa Tanács által is megkövetelt elvárásoknak. Ezen kívül az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában maga mutatott rá arra, hogy „az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírói döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”.

Az alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint Magyarország független, demokratikus jogállam. Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. Az Alkotmánybíróság a 30/2012. (VI. 27.) AB határozatában kimondta, hogy az alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és az alkotmány 2. § (1) bekezdése azonosan deklarálja az úgynevezett jogállam klauzulát, tehát az eddig kialakított alkotmánybírói gyakorlatot relevánsnak tekinthette az ombudsman vizsgálata során.

Az Alkotmánybíróság által gyakran hivatkozott tétel, hogy a jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak garantálását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatók és előreláthatók legyenek a norma címzettjei számára. A jogbiztonság követelménye nemcsak az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények

működésének kiszámíthatóságát is. Döntéseiben az Alkotmánybíróság felhívta a figyelmet, hogy a jogállamiságnak számos összetevője van, a jogállamiság elvéből eredő egyik legfontosabb alapkövetelmény ugyanakkor éppen a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: a közhatalommal felruházott szervek a jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket⁶.

Az Alkotmánybíróság arra is felhívta a figyelmet, hogy alkotmányos jogállamban az államnak nincs és nem lehet korlátlan büntetőhatalma, mert maga a közhatalom sem korlátlan. Az alkotmányos alapjogok és alkotmányos védelmet élvező szabadságok miatt a közhatalom csak alkotmányos felhatalmazással és alkotmányos indokkal avatkozhat be az egyén jogaiba és szabadságába⁷. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában következetesen képviselt felfogás, hogy a jogállamiságból igen szigorú követelmények származnak a büntetőhatalom gyakorlásának módjára⁸, továbbá az alkotmány 8. §-a az állami büntetőhatalom gyakorlására irányadó azon alaprendelkezés, amely a jogállamiság általános normatív tartalmán túl védi az egyént a büntetőjogi eszközöknek az állam általi önkényes felhasználása ellen. Ezekkel az alkotmányos tételekkel kell összhangban lenniük a büntetőjogi szabályrendszer mindazon alapelveinek és garanciális rendelkezéseinek, amelyek nem kaptak tételes megfogalmazást az alkotmány egyéb rendelkezéseiben⁹.

Az alaptörvény Q) cikk (2) és (3) bekezdései úgy rendelkeznek, hogy nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében Magyarország szavatolja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját és elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait.

Az alaptörvény tehát a nemzetközi jogi kötelezettségeink jóhiszemű teljesítésének érdekében előírja a Magyarországra kötelező nemzetközi jogi szabályok és a magyar jog közötti összhang szavatolásának kötelezettségét. Ez a rendelkezés összefügg azzal a nemzetközi jogi követelménnyel, amelynek értelmében a nemzetközi jogi kötelezettségek megsértését nem lehet a hazai jogszabályi rendelkezésekre hivatkozással igazolni. Az összhang megteremtésének konkrét módjait a törvény értelmében az alaptörvény részletesen nem rögzíti, de az Alkotmánybíróság hatáskörei között a jogszabályok nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálata az összhang megteremtését is szolgálja.

---

⁶ 56/1991. (XI. 8.) AB határozat.

⁷ 11/1992. (III. 5.) AB határozat.

⁸ 401/B/1992. AB határozat.

⁹ 11/1992. (III. 5.); 42/1993. (VI. 30.); 6/1998. (III. 1.); 49/1998. (XI. 27.) AB határozat.

A nemzetközi jog általánosan elismert szabályai – ideértve az általános nemzetközi szokásjogot és az általános jogelveket is – külön jogszabályi rendelkezés nélkül is a magyar jogrendszer részei.

Az átadáshoz való hozzájárulás és a büntetés végrehajtására vonatkozó nyilatkozat viszonya

Az egyezmény 2. cikk 2. pontja garantálja, hogy az ítélező állam területén elítélt személyt a kiszabott büntetés letöltése céljából – a jelen egyezmény rendelkezéseinek megfelelően – a végrehajtó állam területére átszállítsák. Az átszállítást az elítélt kérheti akár az ítélező államtól, akár a végrehajtó államtól. A 3. pont szerint az ítélező és a végrehajtó állam is kérheti azt.

„Magyarország az Egyezményhez történt csatlakozása óta évente számos esetben alkalmazta annak rendelkezéseit, és szállított át elítélteket más országokba. A magyar hatóságok a hírhedt vált azeri elítélt esetében is a bejárattott gyakorlatot követve, egy rendszeresen alkalmazott nemzetközi jogi keretbe illeszkedően folytatták le az átszállítást. Tehát nem ad hoc, rögtönzött vagy különleges eljárás során, hanem egy rendszeresen követett nemzetközi büntetőjogi együttműködési »koreográfia« teljesítésével zajlott le a most kivételes figyelmet kapott, ám az ezt megelőző több tucat esetben érdektelen államközi »technikai« eljárás¹⁰.”

A 3. cikk arról rendelkezik, hogy az átszállításra irányuló megkereséseket és a válaszokat írásban kell teljesíteni. A megkereséseket a megkereső állam igazságügyi minisztériuma a megkeresett állam igazságügyi minisztériumához intézi, és a válaszokat is ugyanezen az úton kell közölni. A megkeresett állam haladék nélkül köteles értesíteni a megkereső államot a döntéséről.

A vizsgált esetben az elítélt az ügyvédje által elkészített átszállítás iránti kérelmet – az egyezményben előírt, a kérelem alátámasztására szolgáló okiratokkal¹¹ együtt – Azerbajdzsán magyarországi nagykövete adta át 2012. jú-

---

¹⁰ Törő Csaba: i. m.

¹¹ Egyezmény 6. cikk 1. pont: A Végrehajtó Állam az Ítélező Állam kérésére köteles az utóbbi rendelkezésére bocsátani

- a) egy olyan okiratot vagy nyilatkozatot, amely jelzi, hogy az elítélt személy ennek az államnak az állampolgára;
- b) másolatot a Végrehajtó Állam idevágó jogáról, amelyből kitűnik, hogy az Ítélező Államban hozott büntetőítélet alapján szolgáló cselekmények vagy mulasztások a Végrehajtó Állam joga szerint bűncselekmények vagy azok lennének, ha területén követték volna el;
- c) a 9. cikk 2. bekezdésében említett tájékoztatást tartalmazó nyilatkozatot.

lius 26-án a Magyarországot képviselő államtitkárnak, aki azt még azon a napon megküldte a közigazgatási és igazságügy-miniszternek.

A közigazgatási és igazságügy-miniszter 2012. augusztus 6-án – mérlegelesi jogkörében – beleegyezett az átszállításba. Az azeri igazságügyért felelős miniszter – magyar megkeresésre¹² – 2012. augusztus 15-én adott tájékoztatást arról, hogy az egyezmény 9. cikk 1. a) pontja szerint fog eljárni, vagyis közvetlenül folytatja a büntetés végrehajtását. Arról is nyilatkozott, hogy az azeri büntetőjogszabályok szerint az életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetést csak bíróság változtathatja határozott idejűvé, illetve az elítélt csak legalább huszonöt év letöltése esetén bocsátható feltételeesen szabadlábra.

A rendelkezésére álló iratok alapján az ombudsman megállapította, hogy átszállítását az elítélt kezdeményezte az ítélező államnál, kérelmét Azerbajdzsán Magyarországra akkreditált nagykövete adta át a kormány képviselőjének. *Megállapította azt is, hogy a szóban forgó átszállításhoz való hozzájárulását a közigazgatási és igazságügy-miniszter az előtt adta meg, mielőtt a végrehajtó állam, a magyar felet – ez utóbbi kérésére – értesítette volna arról, hogy az átszállítás után a büntetés végrehajtását miként fogja foganatosítani* (tudniillik közvetlenül, vagy a saját állama szerinti jogszabályoknak megfelelően átalakítva). Az egyezmény 9. cikk 2. pontja úgy rendelkezik, hogy a végrehajtó állam, kérelemre, az ítélező államot az elítélt átszállítása előtt köteles értesíteni arról, hogy a büntetés végrehajtásának melyik módját fogja követni. Az egyezmény alapján nem kifogásolható, hogy az átszállításhoz való hozzájárulás időben korábban történt, mint hogy a szóban forgó azeri értesítés megérkezett volna, mivel ez utóbbit – az egyezmény szerint – az átszállítás tényleges megtörténte és nem a hozzájárulás megadása előtt kell teljesíteni. Ha azonban figyelembe vesszük az eset összes körülményét, a magyar kormánynak tisztában kellett lennie az átszállítás (kiadatás) következményeivel. Konkrétan azzal, hogy az azeriek szemében az elítélt úgynevezett „becsületbeli gyilkosságot”, hazafias tettet követett el, amiért Azerbajdzsánba való átszállítása esetén szinte biztosra vehetően megszüntetnék a büntetését, azonnal szabadon bocsátanák, vagyis a kegyelmet nem lehetett kizárni. Ezért az azeri fél nyilatkozatát megelőző hozzájárulás – vagyis a két aktus időbeni felcserélése az alapvető jogok biztosa szerint – *kétségessé teszi a jogállamiság és az abból fakadó jogbiztonság követelményének érvényesülését, de a nemzetközi jogi kötelezettségeink jóhiszemű teljesítésére utaló előírás*

¹² Egyezmény 9. cikk 2. pontja: A Végrehajtó Állam, kérelemre, az Ítélező Államot az elítélt átszállítása előtt értesíteni köteles arról, hogy ezen eljárások közül melyiket fogja követni.

értelmezését – miszerint Magyarország elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait – *is vitathatóvá teszi.*

A büntetés további végrehajtása elégéséges garanciájának hiánya

A biztos hangsúlyozta továbbá, hogy a végrehajtó állam hivatalos formában, sem okiratban, sem állásfoglalásban vagy nyilatkozatban nem kötelezte el magát arra, hogy az átszállításhoz való hozzájárulás esetén nem gyakorol egyéni kegyelmet, vagy ha mégis, előzetesen kikéri a magyar véleményt/egyetértést. Talán éppen azért, mert ilyen ígérvényt az ítélkező állam, Magyarország nem követelt meg. Álláspontja szerint a magyar kormány nem járt el körültekintően akkor, amikor nem kért garanciát arra vonatkozóan, hogy az azeri állam nem él – vagy legalábbis a magyar állam tudta nélkül nem él – az egyezmény 12. cikke szerinti kegyelemmel. *A garanciához való ragaszkodás – hiszen minden az ügyben döntésre jogosultnak tudnia kellett, hogy az fog történni, ami történt (kegyelem) – bizonyította volna, hogy az ítélkező állam jóhiszeműen járt el.* Ennek hiánya miatt rosszhiszemű döntésként élheti át a magyar társadalom az átszállításhoz való hozzájárulást. Meg kell jegyezni azonban, hogy megfelelő garancia esetén sem lett volna kizárható egy azzal ellentétes azeri döntés. Ebben az esetben azonban a végrehajtó államot terhelte volna teljes egészében – hazai és nemzetközi viszonylatban is – a felelősség.

Összességében a döntést hozónak számolnia kellett azzal, hogy az elítélt átszállítása után a végrehajtó állam gyors és visszafordíthatatlan döntést hoz: kegyelmet gyakorol. Arra is tekintettel kellett volna lennie, hogy Azerbajdzsán és Magyarország, illetve a két ország társadalmi alapvetően eltérően értékelték az elítélt tettét és személyét. Ezért az átszállításhoz való hozzájárulás előtt nem mellőzhette volna az azeriek ebbéli szándékát, cselekvését kizáró garanciának a megkövetelését. Ennek *elmaradása közvetlenül veszélyeztette a jogállamiság elvének érvényesülését és az abból fakadó jogbiztonság követelményét.*

Az ügy hatása a magyar társadalomra

Az ombudsman fontosnak tartotta annak rögzítését is, hogy a magyar állam az ügyben nemzetközi egyezményes alapon, a számára biztosított jogkörben járt el. Nem sértett meg nemzetközi normát.

„Tehát a magyar kormány az azeri félnek az egyezményes kerettel ellentétes későbbi lehetséges lépésével járó kockázat tudatában, de a másik fél – az ellenkezőjének beigazolódásáig – vélelmezett jóhiszemű együttműködésében bízva, a szabályosan lefolytatott és nemzetközi egyezményes keretbe ágyazott eljárásra támaszkodva járult hozzá az átszállításhoz.”¹³

Az igazságszolgáltatás célja – egyebek mellett –, hogy az állam érvényesítse büntetőjogi igényét. Ennek elmaradása az ország állampolgárainak jogkövető magatartását befolyásolhatja, felvetheti az alapvető jogok sérelmének a lehetőségét és csorbíthatja az igazságszolgáltatásba vetett bizalmát.

A bíróság az állam büntetőjogi igényének kifejezője. A független magyar bíróság jelen ügyben hozott ítéletével eleget tett a szuverén magyar állam szóban forgó igényének. A magyar társadalom jogérzete elfogadta, hogy az elítélt – a bíróság megítélése szerint bűnös – azért, mert elkövette az egyik legsúlyosabb bűncselekményt, tettéért megfelelően súlyos, életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetést kapott. Azzal azonban, hogy a közigazgatási és igazságügy-miniszter garancia nélkül járult hozzá az elítélt hazájába való átszállításához, az állampolgárok jog- és igazságérzetét, az igazságszolgáltatásba vetett bizalmát gyengíthette. Ez pedig veszélyeztetheti a *jogállamiság elvének tényleges érvényesülését* – hangsúlyozta az alapvető jogok biztosa.

Ombudsmáni intézkedések és azok fogadtatása

A jelentésében feltárt alapvető jogokat érintő visszasságok jövőbeni elkerülése érdekében az ombudsman felkérte *Magyarország miniszterelnökét*, hívja fel a közigazgatási és igazságügy-miniszter figyelmét arra, hogy a magyar szervek hasonló esetekben a jelentésében foglalt szempontok figyelembevételével járjanak el. Ennek eredményét, fogadtatását még nem ismerjük. Azzal azonban már most számolni lehet, hogy lesz nézetkülönbség a miniszterelnök és az alapvető jogok biztosának véleménye között, ami viszont nem ítélnélhető el, hiszen a miniszterelnök – helyesen – más horizonton dolgozik és gondolkodik, mint az ombudsman.

---

¹³ Törő Csaba: i. m.